

บทที่ 3

การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี

ในบทนี้จะนำเสนอลักษณะทั่วไป ของการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีแต่ละกิจกรรมและวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนไทยได้ชัดเจนขึ้น จึงนำเสนอข้อมูลโดยเปรียบเทียบร้อยละที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีกับสตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีกับสตรีโดยภาพรวม

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีและของสตรีโดยภาพรวมในแต่ละกิจกรรม (ตารางที่ 4 หน้า 49-52) พบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ มีความแตกต่างของอัตราส่วนร้อยละในการทำกิจกรรมในครัวเรือน ระหว่างสามีและสตรีอย่างชัดเจนในทุกกิจกรรม กล่าวคือ สามีจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเหล่านี้น้อยกว่าสตรีประมาณ 3 เท่า โดยจะเห็นได้จากการดำเนินงาน จากสตรีทั้งหมดมีส่วนร่วมร้อยละ 89.1 ในขณะที่สามีจากทั้งหมดมีส่วนร่วมเพียงร้อยละ 26.4 ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ทำอาหาร ล้างถ้วยชาม ซักอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า และดูแลการเงินของครอบครัวก็มีแบบแผนเช่นเดียวกัน คือสามีจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนน้อยกว่าสตรีมาก ส่วนกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กและดูแลคนแก่ นั้น มีร้อยละที่มีส่วนร่วมแตกต่างกันน้อยลง

เป็นที่น่าสนใจว่าการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลเด็กเล็กนั้น มีความแตกต่างกับสตรีน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในขณะที่สตรีมีส่วนร่วมร้อยละ 65.3 สามีมีส่วนร่วมถึงร้อยละ 48.4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดูแลเด็กมีรูปแบบการจัดการหรือการมีส่วนร่วมได้หลากหลายวิธี เช่น การพูดคุยด้วย อยู่เป็นเพื่อน พาไปเดินเล่นหรือพาไปหาหมอ ส่วนมากสามีอาจช่วยแบ่งเบาภาระนี้ ในขณะที่สตรีกำลังทำกิจกรรมอย่างอื่นในบ้าน สามีจึงมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กเล็กค่อนข้างใกล้เคียงกับสตรี (Frankenhacuser, 1991 : 186) ทำนองเดียวกันกับ การดูแลผู้สูงอายุ ที่พบว่า อัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของสามีและสตรี จะใกล้เคียงกันกว่ากิจกรรมอื่น ๆ โดยสตรีมีส่วนร่วมร้อยละ 19.2 ส่วนสามีมีส่วนร่วมร้อยละ 12.0 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการดูแล ผู้สูงอายุเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของลูกหลานทุกคนไม่จำกัดว่าควรเป็นหน้าที่ของเพศใด สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ นภาพร ชโยวรรณ

(2335) ที่พบว่า คนหนุ่มสาวไทย ทั้งเพศชายและเพศหญิงให้การเกื้อหนุนผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน ทั้งด้านการ ดูแลยามเจ็บป่วย การให้สิ่งของ เงินทองและการเยี่ยมเยียน

การที่การมีส่วนร่วมดูแลเด็กเล็กและดูแลคนแก่ของสามี แตกต่างจากสตรีไม่มากนัก นั้น เนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเป็นหน้าที่ สำคัญและถือเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของผู้นำครอบครัว สามีที่ทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีก็มักจะได้รับความ ชื่นชมยกย่องว่าเป็นคนดีมีความรับผิดชอบและเอื้ออาทรต่อสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้เด็กเล็กและผู้สูงอายุ ยังเป็นศูนย์กลางของครอบครัว จึงได้รับการดูแลเอาใจใส่จาก สมาชิกอื่น ๆ ในบ้าน

อนึ่ง สำหรับกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ (daily activities) เช่น ทำอาหาร ล้างถ้วยชาม ซั้ออาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้าและดูแลการเงินของครอบครัว ซึ่งพบว่าสามีจะมีส่วนร่วม ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสตรี โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านความสะอาด สามีมีอัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ๆ อย่างชัดเจน ในขณะที่อัตราส่วน ร้อยที่สตรีทำกิจกรรมเหล่านี้ มีความใกล้เคียงกันทุกกิจกรรม โดยจะเห็นได้จากการล้างจาน สามี มีส่วนร่วมร้อยละ 26.4 ทำความสะอาดบ้าน ร้อยละ 26.7 และซักเสื้อผ้ามีส่วนร่วมร้อยละ 24.8 ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในงานด้านความสะอาด เช่น ทำอาหาร สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 38.2 ซั้ออาหาร ร้อยละ 35.1 และการดูแลการเงินของครอบครัวร้อยละ 32.5 อาจเป็นเพราะงาน ประเภททำความสะอาดเป็นงานที่ถือว่าไม่มีเกียรติ ชายที่มักมีฐานะเป็นผู้นำครอบครัวจึงอาจไม่ อยากทำงานเหล่านี้ จากข้อค้นพบนี้ เป็นการสนับสนุนงานวิจัยข้างต้นว่า สามียังคงมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรมในครัวเรือนน้อย และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของ สตรีจึงยังคงแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์โดยละเอียดตามรายกิจกรรมจะพบว่า สามียังคงทำ กิจกรรมจำกัดอยู่เพียงบางกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากเท่านั้น

สาเหตุที่สามีเข้ามาช่วยสตรีน้อย เนื่องมาจากชายไทยยังคงมีแนวคิดเรื่องการแบ่งงาน ระหว่างเพศตามแนวประเพณีเดิมสูง ส่วนมากยังมีความเชื่อว่า กิจกรรมในครัวเรือนโดยเฉพาะ กิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของเพศหญิง ดังนั้นหากชายเข้ามาทำ กิจกรรมเหล่านี้ นอกจากมักจะทำได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับหญิงแล้ว ก็มักจะถูกมองว่าเป็น เรื่องไม่เหมาะสม ตลกและเสียศักดิ์ศรี (Muareen Perry-Jenkins, 1987 : 188 ; กิตติศักดิ์ จินดา ศักดิ์ : 2537) นอกจากนี้ในบางสังคมยังมีความเชื่อว่าการให้ชายทำงานบ้านถือเป็นบาป (ฉนิ บางประภา ธิติประเสริฐ, 2534 : 42) ดังนั้นอัตราส่วนร้อยละในการเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม เหล่านี้ของสามีจึงต่ำกว่าสตรีมาก

2. อัตราส่วนร้อยละที่สามีและที่สตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือน

แต่ละกิจกรรม จำแนกตามลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีแต่ละกิจกรรม จำแนกตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ ในตารางที่ 4 (หน้า 49-52) พอจะสรุปได้ว่า อัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของสามีต่ำกว่าอัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของสตรีทุกกิจกรรม และมีความแปรผันตามตัวแปรอิสระแต่ละตัว ในขณะที่การมีส่วนร่วมของสตรีแปรผันตามตัวแปรอิสระน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นงานในความรับผิดชอบของสตรีอยู่แล้ว ดังนั้นไม่ว่าจะเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสตรีตามตัวแปรอิสระใด จึงไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีแต่ละกิจกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะทางประชากร

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของสตรีกับสามีพบว่า กิจกรรมบางประเภทนั้น สตรีที่สามีอายุมากกว่า สามีจะมีส่วนร่วมในสัดส่วนที่สูงกว่า สตรีที่สามีอายุน้อยกว่า โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น การดูแลการเงินของครอบครัว สตรีที่สามีอายุมากกว่า สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 34.3 ส่วนสตรีที่สามีอายุน้อยกว่า สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 24.4 เท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การเงินเป็นเรื่องที่สำคัญของครอบครัวต้องให้คนที่มีความรอบคอบและระมัดระวังกว่าเป็นผู้ดูแล ดังนั้นสามีที่อายุมากกว่า จึงต้องเข้ามาช่วยสตรีที่อายุน้อยและอ่อนประสบการณ์กว่าดูแลเรื่องนี้มากขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับการมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน กลับพบว่า สามีมีส่วนร่วมมากขึ้นเมื่อมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไป เกือบทุกกิจกรรม ยกเว้นเพียงการทำความสะอาดบ้านและดูแลเด็กเล็กเท่านั้น ที่สามีมีส่วนร่วมลดลงเล็กน้อยเมื่อมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน น่าจะอนุมานได้ว่าบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไป อาจเข้ามารับผิดชอบงานทำความสะอาดบ้านและดูแลเด็กมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ สามีจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้น้อย ทั้งนี้เพราะกิจกรรมดังกล่าวสมาชิกทุกคนสามารถช่วยได้โดยไม่ต้องอาศัยความชำนาญ เช่น เมื่อเห็นบ้านรกก็สามารถเก็บกวาดได้เลข หรือเห็นเด็กกองแหวหรืออยู่ท่าทางอาจอยู่เป็นเพื่อนเล่น เป็นต้น

สำหรับตัวแปรระยะเวลาสมรสนั้น พบว่า สัดส่วนการทำกิจกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่ของสามีจะลดลงไปตามระยะเวลาสมรสที่เพิ่มขึ้น แต่ในเรื่องการดูแลการเงินของครอบครัวกลับมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากคู่สมรสที่มีระยะเวลาสมรสมาก จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องสำคัญต่าง ๆ เพื่อความมั่นคงของครอบครัว เช่น การลงทุนเรื่องต่าง ๆ หรือการจัดซื้อหาทรัพย์สินต่าง ๆ เข้ามาในบ้าน ดังนั้นสามีจึงจำเป็นที่จะต้องเข้ามาดูแลเรื่องการเงิน

มากขึ้น จากร้อยละ 29.7 ในสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-9 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.3 และ ร้อยละ 33.3 ในสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 10-19 ปี และ 20 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ในช่วงแรกของ ชีวิตสมรส การใช้จ่ายในครัวเรือนยังเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น เช่น ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หรือการดูแลเรื่องค่าเล่าเรียนบุตรเท่านั้น ซึ่งยังไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนทรัพย์สินมาก สามีจึงปล่อยให้ เป็นภาระของสตรีให้ตัดสินใจได้โดยอิสระ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เมื่อเปรียบเทียบตามลักษณะทางเศรษฐกิจ คือ อาชีพของสตรีและอาชีพของสามี พบว่า สตรีที่ไม่ได้ทำงาน สามีจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือน น้อยกว่าสตรีที่ทำงาน ยกเว้นเพียงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเงิน เช่น การจัดการเงินของครอบครัวและซื้ออาหาร ในการ ดูแลการเงินของครอบครัวนั้น สตรีที่ไม่ทำงาน สามีจะมีส่วนร่วมมากกว่าสตรีที่ทำงานในภาค เกษตรกรรม และใกล้เคียงกับสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 29.5, ร้อยละ 36.5 และร้อยละ 37.1 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รายได้ที่เข้ามาในครัวเรือน สามีเป็นคน รับผิดชอบคนเดียว จึงจำเป็นต้องระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น

เมื่อพิจารณาตามอาชีพของสามี พบว่า สตรีที่สามีไม่ทำงานสามีจะมีส่วนช่วยทำงานใน ครัวเรือนมากกว่าสตรีที่สามีทำงาน โดยจะมีส่วนช่วยทำกิจกรรมเกี่ยวกับ การทำความสะอาด เช่น ทำความสะอาดบ้าน ถ้างาน ซักเสื้อผ้า ค่อนข้างสูง โดยสามีที่ไม่ทำงาน มีส่วนร่วมใน การทำความสะอาดบ้านร้อยละ 41.5 ในขณะที่สตรีที่สามีประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพ นอกภาคเกษตรกรรม สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 23.3 และร้อยละ 30.1 ตามลำดับ ส่วนกิจกรรม ถ้างานและซักเสื้อผ้าก็มีแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมเหล่านี้เป็นงานพื้น ฐานของเพศหญิงและต้องใช้เวลาานาน ดังนั้นสามีที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งมีเวลาว่างและต้องพึ่งพา ทรัพย์สินจากคนอื่น ๆ จึงเป็นฝ่ายที่ต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ ขณะที่เดียวกันสามีที่ประกอบอาชีพ นอกบ้านและเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว นอกจากจะมีข้อจำกัดเรื่องเวลาแล้ว ลักษณะงานนี้เป็นการ บริการสมาชิกอื่น ๆ สามีที่เป็นผู้นำครอบครัวจึงมักจะ ไม่อยากทำกิจกรรมเหล่านี้ เนื่องจากเกรง จะเสียภาพลักษณ์ของผู้นำ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมักมีการศึกษาต่ำ และอยู่ในเขตชนบท ที่ยังยึดมั่นในแนวคิดเดิมจะยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ต่ำ

ลักษณะทางสังคม

เมื่อเปรียบเทียบตามความแตกต่างของเขตที่อยู่อาศัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสามีใน การทำกิจกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีความแปรผันไปตามระดับความเป็นเมือง กล่าวคือ ใน เขตเมืองอื่นและเขตกรุงเทพมหานคร อัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมใน

ครัวเรือนของสามี สูงกว่าอัตราส่วนร้อยละที่มีสามีของสตรีในเขตชนบทมีส่วนร่วม ในทางกลับกัน แบบแผนการมีส่วนร่วมของสตรีจะแปรผกผันกับระดับความเป็นเมือง กล่าวคือกิจกรรมส่วนใหญ่ นั้น สตรีในเขตชนบทจะมีร้อยละที่มีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือสตรีในเขตเมืองอื่น ส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร สตรีจะมีร้อยละที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีความคิดที่ทันสมัย ความสัมพันธ์ในครัวเรือนจึงเปลี่ยนมาเป็นแบบแผนที่สามีและภรรยาที่มีความเกื้อหนุนช่วยเหลือกันทำกิจกรรมในครัวเรือนมากขึ้น ไม่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของคนใดคนหนึ่ง นอกจากนี้วิถีชีวิตในเมืองที่ต้องเร่งแข่งกับเวลา ทำให้คู่สมรสต้องช่วยกันทำกิจกรรมในบ้านมากขึ้น เพราะทั้งสามีและภรรยาในเขตเมืองมักทำงานหารายได้นอกบ้านทั้งคู่

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ อัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของสามีและสตรีบางกิจกรรม เพิ่มขึ้นตามระดับความเป็นเมือง และบางกิจกรรมก็พบว่าการมีส่วนร่วมของสามีและของสตรีจะลดลงตามความเป็นเมืองที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ กิจกรรมที่สามีมีร้อยละในการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในเขตเมืองอื่นและเขตกรุงเทพมหานคร คือ กิจกรรมการดูแลการเงินของครอบครัวและการซื้ออาหาร อาจเนื่องจากค่าครองชีพในสังคมเมืองสูง คู่สมรสจึงต้องช่วยกันบริหารเรื่องการเงินด้วยความระมัดระวัง การซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันจึงต้องมีการปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกันมากกว่าในเขตชนบท ในกิจกรรมทำอาหารกลางวัน ชักเสื้อผ้า พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท สตรีที่อยู่ในเขตเมืองสามีจะมีส่วนร่วมมากกว่า แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองอื่นกับเขตกรุงเทพมหานคร สตรีที่อยู่ในเขตเมืองอื่น สามีจะมีส่วนร่วมมากกว่า โดยจาก การทำอาหาร ในเขตชนบท สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 37.7 เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.2 ในเขตเมืองอื่นและในเขตกรุงเทพมหานครร้อยละ 38.2

เหตุผลหนึ่งที่พอจะอธิบายปรากฏการณ์นี้ คือ ระดับความเป็นเมืองทำให้คนมีความคิดที่ทันสมัยขึ้น จึงทำให้สามีเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเขตชนบท เหตุที่ในเขตกรุงเทพมหานครกลับพบว่า สามีมีส่วนร่วมน้อยกว่าเมืองอื่น อาจเป็นเพราะมีระดับความเป็นเมืองสูงกว่า การพัฒนาระบบบริการทางสังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำกิจกรรมในครัวเรือนไปเป็นการพึ่งพาบริการจากภายนอกมากขึ้น เช่น การทำอาหารอาจจะเปลี่ยนเป็นการรับประทานนอกบ้าน หรือการซื้ออาหารสำเร็จรูปแทน การซักผ้าอาจจะใช้บริการจากร้านซักรีด แทน เป็นต้น (Ruth Cowan, 1983 อ้างใน Aulette, 1994 ; Collins, 1985 : 182 ; Bemodo, Shehan and Leslie, 1987) ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่า การที่อัตราส่วนที่สตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนบางกิจกรรมน้อยลง และสามีมีส่วนร่วมมากขึ้นในเขตเมือง

มีสาเหตุมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก ทำให้สามีสามารถเข้ามามีส่วนช่วยเหลือได้ง่ายขึ้น เช่น การมีหม้อหุงข้าวไฟฟ้า เตารีดแก๊ส หรือมีเครื่องซักผ้า เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจจะทำให้กิจกรรมในครัวเรือนบางกิจกรรมหายไป ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ การรักษาพยาบาลคนป่วย ที่เคยเป็นกิจกรรมในบ้าน ได้เปลี่ยนมาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้เชี่ยวชาญในโรงพยาบาล เช่นเดียวกับบางกิจกรรมที่กำลังหายไปจากครอบครัวไทย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าใช้ในครัวเรือน เปลี่ยนมาซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปแทน การคัมน้ำ การหาฟืน ได้เปลี่ยนรูปแบบมาใช้บริการภายนอกแทน ไม่ว่าจะเป็นระบบประปาสาธารณะ หรือการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือการใช้แก๊สในการหุงต้มแทน

ตัวแปรที่น่าสนใจอีกตัวหนึ่งคือ จำนวนสมาชิกในบ้าน เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วมของสามีและสตรีจะมีแบบแผนเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น อัตราส่วนร้อยละที่สามีและสตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่จะลดลงเพราะมีสมาชิกอื่นมาช่วยแบ่งเบาภาระ ยกเว้นกิจกรรม การดูแลสมาชิกที่มีอายุน้อยและการดูแลคนแก่ ที่พบว่า เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น อัตราส่วนในการมีส่วนร่วมของทั้งสามีและสตรีก็เพิ่มขึ้นด้วย การดูแลเด็กเล็กนั้น สตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2-3 คน สามีมีส่วนร่วมร้อยละ 38.8 แล้วเพิ่มเป็นร้อยละ 52.9 และร้อยละ 54.2 ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 4-5 คน และ 6 คนขึ้นไป ในขณะที่การมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มจากร้อยละ 2.1 ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2-3 คน เป็นร้อยละ 10.8 และ ร้อยละ 22.5 ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 4-5 คน และ 6 คนขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก จำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นมา คือ สมาชิกที่มีอายุน้อยหรือเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นภาระให้สตรีและสามีดูแล แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เป็นภาระดังกล่าวก็สามารถช่วยทำกิจกรรมในครัวเรือนอื่น ๆ ได้

เมื่อเปรียบเทียบร้อยละที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสตรีกับสามีกับความแตกต่างระหว่างการศึกษาของสตรีและสามี พบว่า สตรีที่สามีมีการศึกษาค่ำกว่า สามีจะมีส่วนร่วมสูงกว่า สตรีที่สามีมีการศึกษาสูงกว่าเกือบทุกกิจกรรม ในขณะที่อัตราส่วนร้อยละในการมีส่วนร่วม ของสตรีที่สามีมีการศึกษาค่ำกว่านั้น น้อยกว่าสตรีที่สามีมีการศึกษาสูงกว่าในกิจกรรมส่วนใหญ่ เนื่องจากการศึกษาทำให้สตรีมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ที่ทันสมัยขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวบ่งชี้ถึง ความสามารถในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ดังนั้นสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าสามี จึงมีอำนาจในครัวเรือนมากขึ้น และได้รับความเกรงอกเกรงใจจากสมาชิกอื่น ๆ รวมถึงสามีด้วย ความสัมพันธ์ในครัวเรือนจึงมีความเสมอภาคขึ้น และมีการช่วยเหลือกันทำกิจกรรมในครัวเรือนจึงมากขึ้นด้วย

เมื่อวิเคราะห์ตามเชื้อสายของสามี พบว่า สตรีที่สามีมีเชื้อสายจีน สามีจะมีอัตราส่วน ร้อยในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ มากกว่าสตรีที่สามีมีเชื้อสายไทยและเชื้อสายอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวที่มีเชื้อสายจีนมักอาศัยอยู่ในเขตเมืองและมีอาชีพค้าขายหรือ อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการทำกิจกรรมในครัวเรือน จึงต้องมีการช่วยเหลือกันมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถประกอบอาชีพหารายได้สะดวกขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อเปรียบเทียบกิจกรรมประจำวันอื่น ๆ พบว่า สามีเชื้อสายจีน จะมีส่วนร่วมในการดูแลการเงินของ ครอบครัวสูงกว่ากิจกรรมอื่น ๆ อย่างชัดเจน อัตราส่วนร้อยในการมีส่วนร่วมของสตรีที่สามี มีเชื้อสายจีนจะน้อยกว่าสตรีที่สามีมีเชื้อสายไทยและเชื้อสายอื่น ๆ (ร้อยละ 78, ร้อยละ 85.9 และ ร้อยละ 88.2 ตามลำดับ) การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการค้าขาย ซึ่งต้องอาศัยการหมุนเวียนเงิน ทอง เช่น การค้าขาย ของคนเชื้อสายจีน อาจเป็นสาเหตุให้สามีซึ่งมีบทบาทสำคัญในเชิง เศรษฐกิจของครอบครัว ต้องเป็นผู้ที่ดูแลเรื่องการเงินเอง ส่วนครอบครัวที่สามีมีเชื้อสายไทยนั้น มีค่านิยมในการมอบอำนาจในการดูแลเรื่องการใช้จ่าย และเก็บรักษาเงินทองหรือทรัพย์สินไว้ที่ ภรรยา (บุญเคิม ไพเราะ, 2525 ; นภาพร ชโยวรรณ มาลินี วงษ์สิทธิ์ และวิพรรณ ประจวบ เหมาะ รูปโฟโล, 2538 ; 62) สามีจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้น้อย เป็นที่น่าสังเกตว่า สตรีที่สามี มีเชื้อสายอื่น ๆ นั้น สามีจะมีร้อยละในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อยกว่าสตรีเกือบทุกกิจกรรมและ ร้อยละที่มีส่วนร่วมก็น้อยกว่าสตรีที่มีสามีเชื้อสายไทยและเชื้อสายจีน แต่สำหรับกิจกรรมเกี่ยว กับการเงิน เช่น ซื้ออาหาร ดูแลการเงินของครอบครัว สตรีจะเป็นผู้ดูแลค่อนข้างสูง อาจเนื่องมา จาก เพื่อเป็นการแสดงความไว้วางใจภรรยาซึ่งมีเชื้อสายไทย การจับจ่ายและทำกิจการใด ๆ ของ ครอบครัว จึงมอบอำนาจให้ภรรยาจะสะดวกกว่าสามีซึ่งเป็นคนต่างเชื้อสายก็เป็นได้

ผลการศึกษาตามตัวแปรทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศของสตรี พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ นั้น สตรีที่มีทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศแบบเสมอภาค สามีมีอัตราส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมมากกว่าสตรีที่มีทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศตามแนวประเพณีอย่างชัดเจน ด้าน การมีส่วนร่วมของสตรีนั้น มีทิศทางตรงกันข้าม โดยสตรีที่มีทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศ ตามแนวประเพณี สามีมีอัตราส่วนร้อยในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่สูงกว่า สตรีที่มีทัศนคติเรื่อง บทบาทระหว่างเพศแบบเสมอภาค ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีมีความคิดที่ทันสมัย ทำให้พฤติกรรมและ ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความทันสมัยและมีความเกื้อหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

โดยสรุปแล้ว เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือน ระหว่างสามีและสตรี พบว่า สามียังคงมีส่วนร่วมต่ำกว่าสตรีมาก ไม่ว่าจะพิจารณาร่วมกับ ตัวแปรใด แต่อัตราส่วนที่สามีมีส่วนร่วมแตกต่างกันไป เมื่อพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละที่สามีและที่สตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนแต่ละกิจกรรม จำแนกตามลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ

ลักษณะภูมิหลังต่างๆ	จำนวนสตรี	ทำอาหาร		ล้าง งาน		ซื้ออาหาร		ดูแลการเงิน		ทำความสะอาดบ้าน		ซักเสื้อผ้า		ดูแลเด็กเล็ก		ดูแลคนแก่	
		สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี
รวม	2,734	38.2	95.3	26.4	89.1	35.1	94.0	32.5	85.0	26.7	92.9	24.8	92.9	48.4	65.3	12.0	19.3
ลักษณะทางประชากร																	
ความแตกต่างระหว่างอายุของสตรีกับสามี	2,704																
- สามีอายุน้อยกว่า	352	35.5	93.2	25.8	87.6	33.7	93.0	24.4	85.8	28.5	92.9	25.6	93.2	50.1	71.1	13.0	23.2
- อายุเท่ากัน	252	37.9	95.0	32.3	89.0	36.6	93.0	27.4	85.8	26.0	94.2	21.2	93.6	50.3	64.9	9.2.0	15.7
- สามีอายุมากกว่า	2101	38.7	95.6	25.6	89.3	35.2	94.2	34.3	85.0	26.5	92.6	25.0	92.7	47.5	64.1	12.1	19.1
บุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน	2,734																
- ไม่มีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน	1,785	33.4	93.7	24.6	87.8	33.6	92.8	29.3	83.1	27.0	91.1	23.0	91.5	47.2	65.8	10.1	17.0
- มีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน	949	47.1	98.3	29.6	91.1	38.0	96.1	38.5	88.4	26.0	94.7	28.0	95.6	50.7	64.3	15.7	23.7
ระยะเวลาสมรส	2,729																
- 0 - 9 ปี	1,232	37.3	96.8	29.1	93.4	35.5	91.7	29.7	77.0	30.1	95.0	27.9	96.4	57.5	77.0	15.3	24.1
- 10 - 19 ปี	1,092	40.7	97.1	25.1	88.2	36.3	97.0	35.3	91.2	23.4	93.4	22.9	92.7	49.0	65.8	10.4	16.7
- 20 ปี ขึ้นไป	403	34.6	96.8	21.6	79.0	30.9	92.6	33.3	93.3	24.9	84.8	20.2	83.0	19.3	29.3	7.2	12.1

(ยังมีต่อ)

หมายเหตุ ร้อยละที่นำเสนอในแต่ละช่องเป็นร้อยละในตัวเอง วิธีอ่าน เช่น ในช่องรวม การทำอาหาร จากสตรีร้อยละ 100 มีส่วนร่วม ร้อยละ 95.3 ส่วนสามีจากร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในการทำอาหาร ร้อยละ 38.2

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะภูมิหลังต่างๆ	จำนวนสตรี	ทำอาหาร		ล้างจาน		ซื้ออาหาร		ดูแลการเงิน		ทำความสะอาดบ้าน		ซักเสื้อผ้า		ดูแลเด็กเล็ก		ดูแลคนแก่	
		สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี
ลักษณะทางเศรษฐกิจ																	
<u>อาชีพของสตรี</u>	2,730																
- ไม่ได้ทำงาน	162	39.0	92.4	28.1	92.0	35.1	91.9	36.5	73.8	20.6	92.9	23.9	94.0	41.9	71.8	7.4	15.3
- เกษตรกรรม	1651	39.0	98.0	23.6	90.9	32.9	95.5	29.5	88.5	23.9	93.2	20.8	93.9	49.5	66.9	13.6	21.5
- นอกภาคเกษตรกรรม	918	38.2	90.8	31.0	85.5	39.0	91.7	37.1	81.0	32.8	92.2	32.0	90.9	47.6	61.4	10.0	13.2
<u>อาชีพของสามี</u>	2,734																
- ไม่ได้ทำงาน	27	30.7	87.8	42.6	83.0	23.4	92.1	37.3	69.9	41.5	90.8	37.4	88.2	43.5	45.2	5.1	12.2
- เกษตรกรรม	1,413	38.4	97.8	22.5	90.5	32.2	96.4	29.9	88.3	23.3	93.0	21.3	94.0	49.1	65.9	13.9	20.8
- นอกภาคเกษตรกรรม	1,295	38.1	92.6	30.3	87.8	38.4	91.4	35.2	81.6	30.1	92.7	28.3	91.8	47.7	65.1	10.0	17.9

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะภูมิหลังต่างๆ	จำนวนสตรี	ทำอาหาร		ล้าง งาน		ซื้ออาหาร		ดูแลการเงิน		ทำความสะอาดบ้าน		ซักเสื้อผ้า		ดูแลเด็กเล็ก		ดูแลคนแก่	
		สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี
ลักษณะทางสังคม																	
<u>เขตที่อยู่อาศัย</u>	2,734																
- ชนบท	2,317	37.7	96.5	24.8	89.5	33.1	94.3	30.7	86.0	25.3	93.1	23.6	93.7	49.3	66.9	12.9	20.8
- เมืองอื่น	204	43.2	92.7	32.3	86.8	46.6	94.1	38.7	81.9	34.4	91.3	32.4	89.4	45.5	59.9	7.3	14.2
- กรุงเทพมหานคร	214	38.2	84.8	37.9	87.7	45.8	89.9	45.0	76.7	34.3	92.2	30.2	88.0	41.2	52.8	6.8	9.1
<u>จำนวนสมาชิกในบ้าน</u>	2,734																
- 2-3 คน	708	45.0	95.0	35.3	95.3	40.8	96.0	37.6	89.9	31.0	96.2	28.0	95.2	38.8	49.0	2.1	4.8
- 4-5 คน	1,318	40.7	97.0	26.3	88.4	36.4	96.0	34.7	88.6	27.1	92.8	23.9	93.0	52.9	65.8	10.8	18
- 6 คนขึ้นไป	708	26.6	92.2	17.4	84.6	26.9	88.2	23.2	73.4	20.7	89.6	23.0	90.5	54.2	80.6	22.5	36.6
<u>ความแตกต่างระหว่างการศึกษาของสตรีกับสามี</u>	2,653																
- สามีมีการศึกษาดำกว่า	482	42.3	92.7	29.7	88.5	41.2	92.5	30.5	82.8	32.1	93.6	30.4	93.1	56.4	72.9	13.2	18.2
- การศึกษาเท่ากัน	1,448	36.3	96.5	23.5	88.9	32.3	95.1	32.9	88.3	23.8	92.8	21.5	92.8	43.9	61.2	11.3	19.3
- สามีมีการศึกษามากกว่า	726	39.0	95.2	29.7	89.7	36.0	93.1	31.5	81.3	28.7	92.7	26.5	93.1	52.2	69.1	12.8	20.3

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะภูมิหลังต่างๆ	จำนวนสตรี	ทำอาหาร		ล้างจาน		ซื้ออาหาร		ดูแลการเงิน		ทำความสะอาดบ้าน		ซักเสื้อผ้า		ดูแลเด็กเล็ก		ดูแลคนแก่	
		สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี	สามี	สตรี
ลักษณะทางสังคม(ต่อ)																	
เชื้อสายของสามี	2,726																
- เชื้อสายไทย	2,250	39.3	95.5	26.7	90.1	35.7	94.3	31.6	85.9	26.7	93.0	24.9	93.8	48.5	65.8	12.2	20.1
- เชื้อสายจีน	293	36.0	92.8	27.4	82.7	36.3	90.3	39.1	78.0	33.0	90.6	25.4	87.8	46.8	63.5	11.7	17.4
- เชื้อสายอื่น ๆ	183	29.6	95.9	21.4	87.5	26.1	96.3	32.7	88.2	16.3	94.6	21.2	90.3	49.4	63.9	9.2	13.4
ปัจจัยอื่นๆ																	
ทัศนคติเรื่องบทบาท																	
ระหว่างเพศของสตรี	2,718																
- ตามแนวประเพณี	975	38.0	96.6	23.8	89.6	33.0	95.1	32.3	85.0	23.2	92.8	21.7	93.8	48.4	66.2	9.6	17.9
- ปานกลาง	1,007	40.3	95.2	29.5	90.2	35.9	94.0	32.9	87.1	27.5	93.4	25.2	93.1	48.7	65.2	13.8	20.9
- แบบเสมอภาค	735	35.4	93.6	25.3	87.4	36.3	92.4	32.5	82.4	30.1	92.2	27.7	91.7	47.7	64.5	12.6	19.0